

[REDACTED]

MINISTERIE VAN DEFENSIE

Militaire Inlichtingen Dienst

Postbus 20701
2500 ES Den-Haag
Telefoon 070 - 3 18 81 88
Telefax 070 - 3 18 79 51

Aan:
Zie Verzendlijst

Uw brief	Uw kenmerk	Ons nummer	Datum
		DIS/93/095/3293	19 oktober 1993

Onderwerp:
Joegoslavië: recente ontwikkelingen
(nr 61/93)

1. Hierbij doe ik U toekomen een notitie over de recente ontwikkelingen in het voormalige Joegoslavië.
2. Zonder bijlage is deze brief ongerubriceerd

Hoofd Militaire Inlichtingendienst
voor deze,
Hoofd Afdeling Inlichtingen

[REDACTED SIGNATURE]

Kolonel-KLu

Bijlagen
één

Bezoekadres
Kalvermarkt 28
Den-Haag

Doorkiesnummer
070 - 3 18 6634

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden.

[REDACTED]

[REDACTED]

Verzendlijst behorende bij brief MID nr. DIS/93/095/3293 d.d.
19 oktober 1993

Aan:

Coördinator Verenigde Inlichtingendiensten Nederland

(Secretaris Generaal Ministerie Algemene Zaken)

Hoofd Binnenlandse Veiligheidsdienst
t.a.v. Dhr. [REDACTED]

Ministerie van Buitenlandse Zaken
t.a.v. plv DGPZ

Intern:

HMID
HSV
HAI
HMA
Archief

[REDACTED]

[REDACTED]

ONTWIKKELINGEN IN DE VOORMALIGE JOEGOSLAVISCHE FEDERATIE

61/93

(Afgesloten 191400 okt 1993)

Bosnië-Herzegovina

Volgens persberichten wordt door de internationale bemiddelaars Owen en Stoltenberg momenteel gewerkt aan een nieuw vredesplan voor Bosnië-Herzegovina dat uitgaat van een "algemene benadering" van het conflict op de gehele Balkan. De beide bemiddelaars stellen een werkwijze voor waarin de verscheidene conflicten in het voormalige Joegoslavië in één integraal vredesvoorstel worden behandeld. Een dergelijke aanpak zou volgens hen meer kans van slagen hebben dan de huidige benadering van de verschillende deelproblemen afzonderlijk (Bosnië-Herzegovina, Kroatië, Macedonië, Kosovo). In deze nieuwe benadering zou autonomie voor de diverse minderheden in de verschillende deelgebieden centraal staan. In dat kader wordt bijvoorbeeld voorzien in autonomie voor de Kroatische Serviërs in de Krajina en de etnische Albanese meerderheid in de Servische provincie Kosovo. Tevens zouden regelingen worden voorgesteld betreffende het meningsverschil tussen Griekenland en Macedonië over de naamgeving van laatstgenoemde republiek alsmede voor de positie van etnische Albanen in Macedonië en die van de Hongaarse minderheid in Vojvodina. De secretaris-generaal van de Verenigde Naties, Boutros Ghali, heeft inmiddels bevestigd dat door Owen en Stoltenberg aan een "globaal plan" wordt gewerkt "als vervolg op de Londense conferentie".

In een eerste reactie is door de Bosnische Moslims positief gereageerd op de nieuwe aanpak van Owen en Stoltenberg. Reeds verleden week had de Bosnische vice-president Ganic de mogelijkheid geopperd om tijdens een nieuwe vredesconferentie te trachten een oplossing te vinden voor meerdere conflicten in het voormalige Joegoslavië tegelijk, waaronder de situatie in Bosnië-Herzegovina. Door de Bosnische Serviërs is het plan echter reeds van de hand gewezen. Door de voorzitter van het parlement van de door de Bosnische Serviërs geproclameerde "Servische Republiek", Krajisnik, is gesteld dat enkel de betrekkingen tussen Serviërs, Kroaten en Moslims "ten westen van de Drina" (dat wil zeggen in Bosnië en in Kroatië) in een eventueel vredesakkoord zouden moeten worden geregeld. De leider van de Bosnische Serviërs, Karadzic, heeft verklaard dat een "globale oplossing" voor de conflicten in ex-Joegoslavië "moet gaan in de richting van de schepping en erkenning van een Groot-Servië". Ook de Kroatische president Tudjman heeft zich tegen een Balkan-conferentie over alle problemen in het voormalige Joegoslavië uitgesproken. Tegen deze achtergrond lijkt de voorgestelde integrale aanpak vrijwel kansloos.

Zowel de leider van de Bosnische Serviërs, Karadzic, als de Servische president Milosevic hebben zich bereid verklaard om de vredesonderhandelingen over Bosnië-Herzegovina, op basis van het vorige maand afgewezen Owen/Stoltenberg vredesplan, te hervatten. Volgens Milosevic en Karadzic, die op 14 oktober j.l. voor overleg bijeen zijn geweest in Belgrado, is het mislukken van de vredesonderhandelingen zoals die tot vorige maand in Genève werden gevoerd, te wijten aan een kleine, harde kern van extremistische (Moslim-)regeringsfunctionarissen en militairen. Het merendeel van de Bosnische Moslims zou in hun visie achter een hervatting van de onderhandelingen staan.

De leider van de zelf geproclameerde "Autonome provincie West-Bosnië" (Bihac), Fikret Abdic, heeft herhaald dat voor het overleven van zijn "autonome provin-

[REDACTED]

cie" handhaving van goede betrekkingen met zowel de Servische als de Kroatische bevolkingsgroepen noodzakelijk is. Abdic wees in dit verband op het feit dat de Bihac-enclave sinds het begin van de vijandelijkheden in Bosnië-Herzegovina op economisch en politiek gebied reeds een zekere autonomie had gekend. Goede handelsbetrekkingen met het naburige Kroatië en de Kroatische Serviërs hadden voor een zekere welstand in de Bihac-enclave gezorgd in vergelijking tot de situatie in andere door Moslims gecontroleerde gebieden in Bosnië-Herzegovina. Met betrekking tot de huidige crisis in de relatie met de centrale (Moslim-) overheid in Sarajevo achtte Abdic een politieke oplossing nog steeds mogelijk. De bevelhebber van de Bosnische regeringsstrijdkrachten, Delic, heeft Abdic er evenwel van beschuldigd separaat overleg te hebben gevoerd met de bevelhebber van de Bosnisch Servische strijdkrachten, Mladic, over een eventuele aansluiting van de Bihac-enclave bij de "Servische Republiek" in Bosnië-Herzegovina. Onbekend is of dergelijke besprekingen daadwerkelijk hebben plaatsgevonden.

Door militair optreden van strijdkrachten loyaal aan Abdic werd vorige week voor korte tijd de stad Cazin bezet. De volgende dag werden deze eenheden hieruit verdreven door eenheden van het Vijfde Legerkorps van de Bosnische regeringsstrijdkrachten die loyaal zijn aan president Izetbegovic. Inmiddels zou echter (opnieuw) een brigade van het in Bihac gelegerde Vijfde Legerkorps (504 Brig) geheel of gedeeltelijk naar het kamp van Abdic zijn overgelopen. Daardoor zouden de krachtsverhoudingen in de Bihac-enclave tussen aanhangers van Abdic en eenheden van het Vijfde Legerkorps inmiddels grotendeels gelijk zijn geworden. Door de EG-monitormissie in de regio wordt overigens gerapporteerd dat het staakt-het-vuren tussen de strijdende partijen in de Bihac-enclave in grote lijnen wordt nageleefd.

In de militaire situatie in Bosnië-Herzegovina hebben zich in de afgelopen week weinig noemenswaardige veranderingen voorgedaan. Posities van Bosnische Kroaten en Moslims in de omgeving van Brcko in Noord-Bosnië worden incidenteel beschoten door eenheden van de Bosnisch-Servische strijdkrachten. Moslim-posities in en rond de enclave Maglaj en Tesanj liggen nog steeds onder artillerie- en mortiervuur van de Bosnische Serviërs. Een VN-hulpkonvooi dat met voedsel op weg was naar de enclave is na vijf dagen oponthoud teruggekeerd omdat de Bosnische Serviërs weigerden de veiligheid van de konvoien te garanderen. De enclave (met volgens UNHCR-schattingen in totaal ca. 150.000 inwoners) is nog steeds volledig afhankelijk van door vliegtuigen afgeworpen voedselpakketten.

Hoewel de intensiteit van de gevechten in en rond Sarajevo de afgelopen dagen is toegenomen, bestaan er geen aanwijzingen dat de Bosnische Serviërs voornemens zouden zijn een grootschalig offensief tegen de hoofdstad te ondernemen. In Centraal Bosnië trachten de Bosnische Kroaten de bevoorrading van Sarajevo te onderbreken door aanvoerroutes af te sluiten. Volgens een woordvoerder van UNHCR is er in verschillend gebieden in Bosnië onverminderd sprake van etnische zuiveringen door de Bosnische Serviërs. Als belangrijkste slachtoffers gelden nog steeds Moslim-inwoners van door Bosnische Serviërs omsingelde steden en dorpen, zoals Doboj (Noord-Bosnië, oorspronkelijk aantal moslim-inwoners 40.000, nu 2.000) en Bjeljina (Noordoost-Bosnië, oorspronkelijk aantal moslim-inwoners 30.000 nu 4.000).

Volgens de Kroatische Minister van Buitenlandse Zaken, Mate Granic, zullen op 19 en 20 oktober ruim 1.200 Bosnisch-Kroatische en Moslim krijgsgevangenen uitgewisseld worden. De uitruil, waarmee ruim 700 Moslims en bijna 500 Kroaten zijn gemoeid, is volgens Granic reeds op 14 september j.l. tussen de presidenten Izetbegovic en Tudjman in Genève overeengekomen. De gevangenenruil zal plaatsvinden onder toezicht van functionarissen van UNPROFOR, het Internationale Rode Kruis en de UNHCR. Een woordvoerder van het Internationale Rode Kruis heeft zich

[REDACTED]

echter reeds pessimistisch uitgelaten over de kans dat het daadwerkelijk tot een uitruil van krijgsgevangenen zal komen.

Volgens nog onbevestigde berichten zijn op 18 oktober j.l. een zestal ministers uit de Bosnische regering ontslagen. Tot de zes ontslagen ministers zouden de plaatsvervangend premier Miodag Simovic en de Bosnische Minister van Defensie, Bozo Rajic, behoren, aldus radio Sarajevo.

Kroatië

De Kroatische president Tudjman heeft wederom bedreigd het UNPROFOR-mandaat niet (opnieuw) te zullen verlengen wanneer het vraagstuk van de Kroatische Serviërs in de Krajina niet opgelost wordt. Door Tudjman werd overigens geen termijn aangegeven waarbinnen dit zou moeten geschieden. Zoals bekend is het UNPROFOR-mandaat begin deze maand met zes maanden verlengt maar zal eind november een evaluatierapport over de uitvoering door de SGVN moeten worden opgesteld. Op een partijbijeenkomst van de door hem voorgezeten regeringspartij Kroatische Democratische Unie (HDZ) stelde Tudjman op 15 oktober j.l., dat zijn regering het "bevrijden van de bezette gebieden" (de UNPA's) als haar belangrijkste opgave voor de nabije toekomst ziet. Indien het oorspronkelijke VN-vredesplan voor deze gebieden, en met name de hierin opgenomen ontwapening van de Kroatische Serviërs en het herstel van de Kroatische soevereiniteit over deze gebieden, niet wordt uitgevoerd, zal Kroatië niet aarzelen om deze gebieden desnoods met militaire middelen te heroveren, aldus Tudjman. Tudjman werd overigens tijdens het congres met grote meerderheid herkozen tot partijvoorzitter van de HDZ.

Ondanks de toegenomen spanning rond de verschillende UNPA's in Kroatië zijn er nog geen meldingen over een zodanige opbouw van Kroatische strijdkrachten (HV) dat grootschalige militaire operaties mogelijk worden. Lokale militaire acties zijn echter ook in de toekomst te verwachten met als doel zowel de Kroatische Serviërs als UNPROFOR onder druk te zetten om uitvoering te geven aan het oorspronkelijke VN-vredesplan. Door de Kroatische Serviërs zijn in UNPA-Oost langs de Drava-rivier (ten noorden van Osijek) nieuwe mijnevelden gelegd. In de UNPA's West en Noord worden wederzijdse beschietingen met hoofdzakelijk handvuurwapens gemeld. In de UNPA-Zuid vinden sporadisch wederzijdse artilleriebeschietingen plaats.

Servië/Montenegro

Volgens een woordvoerder van het Servische bureau voor statistiek is, sinds de instelling van het VN-handels embargo (op 30 mei 1992), de levensstandaard in Servië drastisch gedaald. Het gemiddelde maandinkomen bedroeg in mei 1992 nog 145 DM terwijl het maandinkomen inmiddels tot gemiddeld 15 DM is gedaald. De woordvoerder deelde tevens mede dat 90% van de Servische bevolking alle inkomsten besteedt aan de aankoop van voedsel.

Het Servische parlement heeft, voor zover bekend, nog geen beslissing genomen over de door de Servische Radicale Partij (SRS) van de extreem-nationalistische Vojislav Seselj ingediende motie van wantrouwen tegen de regering Sainovic. Er is evenwel twijfel ontstaan over de opstelling van de Servische Vernieuwingspartij (SPO) van de Servische oppositieleider Vuk Draskovic. Tot dusverre zou Draskovic hebben gesteld tegen een bovengenoemde motie te zullen stemmen, maar volgens nog onbevestigde berichten overweegt hij nu deze stellingname te herzien. Vooralsnog lijkt de motie echter niet het aantal benodigde stemmen (126) te zullen halen om de regering Sainovic ten val te kunnen brengen.

Conclusie/voorzicht

Door de internationale bemiddelaars Owen en Stoltenberg wordt gewerkt aan een nieuw vredesplan voor Bosnië-Herzegovina dat uitgaat van een "algemene benade-

~~_____~~

ring" van het conflict op de gehele Balkan. De beide bemiddelaars stellen een werkwijze voor waarin de verscheidene conflicten in het voormalige Joegoslavië in één integraal vredesvoorstel worden behandeld. In een eerste reactie is door de Bosnische Moslims positief gereageerd op de nieuwe aanpak van Owen en Stoltenberg. Door de Bosnische Serviërs is het plan echter reeds van de hand gewezen. Door de voorzitter van het Bosnisch Servisch parlement is gesteld dat enkel de situatie "ten westen van de Drina" (in Kroatië en Bosnië-Herzegovina) in een eventueel vredesakkoord zou moeten worden geregeld. De leider van de Bosnische Serviërs, Karadzic, heeft zich in soortgelijke bewoordingen uitgelaten. Ook de Kroatische president Tudjman heeft zich tegen een Balkan-conferentie over alle problemen in het voormalige Joegoslavië uitgesproken. Tegen deze achtergrond lijkt de voorgestelde integrale aanpak vrijwel kansloos.

Het staakt-het-vuren tussen de strijdende partijen in de Bihac-enclave lijkt in grote lijnen te worden nageleefd. Inmiddels zou (opnieuw) een brigade van het in Bihac gelegerde Vijfde Legerkorps (504 Brig) geheel of gedeeltelijk naar het kamp van Abdic zijn overgelopen. Daardoor zouden de krachtsverhoudingen in de Bihac-enclave tussen aanhangers van Abdic en eenheden van het Vijfde Legerkorps grotendeels gelijk zijn geworden.

In de militaire situatie in Bosnië-Herzegovina hebben zich in de afgelopen week weinig noemenswaardige veranderingen voorgedaan. In verschillende gebieden in Bosnië is onverminderd sprake van etnische zuiveringen door de Bosnische Serviërs. Als belangrijkste slachtoffers gelden nog steeds Moslim-inwoners van door Bosnische Serviërs omsingelde steden en dorpen, zoals Doboj (Noord-Bosnië, oorspronkelijk aantal moslim-inwoners 40.000, nu 2.000) en Bjeljina (Noordoost-Bosnië, oorspronkelijk aantal moslim-inwoners 30.000 nu 4.000).

De Kroatische president Tudjman heeft wederom gedreigd het UNPROFOR-mandaat niet (opnieuw) te zullen verlengen wanneer het vraagstuk van de Kroatische Serviërs in de Krajina niet opgelost wordt. Ondanks de toegenomen spanning rond de verschillende UNPA's in Kroatië zijn er nog geen meldingen over een zodanige opbouw van Kroatische strijdkrachten (HV) dat grootschalige militaire operaties mogelijk worden. Lokale militaire acties zijn echter ook in de toekomst te verwachten met als doel zowel de Kroatische Serviërs als UNPROFOR onder druk te zetten om uitvoering te geven aan het oorspronkelijke VN-vredesplan.